

ВІСНИК

VISNYK the HERALD

суспільно-політичний місяцник

РІК XXXVII Ч. 4
YEAR XXXVII № 4

КВІТЕНЬ — 1984
APRIL — 1984

ЦІНА .90 ЦЕНТІВ
PRICE \$.90

ВІСНИК
ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

ЗМІСТ

ЯРОСЛАВ СТЕЦЬКО — На вершинах безсмерття	1
ПАТРІЯРХ ЙОСИФ I — Слово подяки	2
АЛЛА КОССОВСЬКА — Там родився поет (Вірш)	2
В. КУЛЬЧИЦЬКИЙ ГУТ — Протест перуанського патріота	3
ТЕТЯНА ШЕВЧУК — Воскресіння (Вірш)	5
Д-Р ВАСИЛЬ НІНЬОВСЬКИЙ — Про свиню з дерев'яною ногою	6
БОГДАН ДЗЕРОВІЧ — Спогад адъютанта	8
К. СТЕПОВИЙ — Мої спогади про УПА	12
Відзначено річницю д-ра Дмитра Донцова в Чікаго	14
Збори 5 Відділу ООЧСУ і ОЖ ОЧСУ у Гартфорді	17
МИХАЙЛО ГІКАВИЙ — Дружнє відмічення	18
Дві вартісні публікації УНПомочі	19
О. РОЖКА — „Борці за волю України” (Рецензія)	21
Д-Р МИКОЛА СТЕПАНЕНКО — Російщення (Прод. з ч. 3)	22
ПАНЬКО НЕЗАБУДЬКО — Українські приповідки — в політиці (Фейлетон)	

ЯК І ЩОРОКУ, ЗЕМЛЯ ПРОБУДЖУЄТЬСЯ ВЕСНОЮ ДО НОВОГО ЖИТТЯ І ДО НАС ПРИХОДИТЬ ВЕЛИКЕ СВЯТО — ВОСКРЕСІННЯ ХРИСТОВЕ. І МИ У ЙОГО ВОСКРЕСІННІ ВІДНОВЛЮЄМОСЬ, А НАШОЮ ЗОРГАНІЗОВАНОЮ ПРАЦЕЮ СПРИЯЄМО, ЩОБ ОДНОГО ДНЯ І НАША НЕЗАБУТНЯ БАТЬКІВЩИНА УКРАЇНА ЗМОГЛА ВІЛЬНО СВЯТКУВАТИ ВЕЛИКДЕНЬ.

ІЄРАРХАМ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ, ГОЛОВІ ПРОВОДУ ОУН ДОСТОЙНОМУ ЯРОСЛАВОВІ СТЕЦЬКОВІ ТА ПРОВОДАМ УСІХ УКРАЇНСЬКИХ ПАТРІОТИЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ВІЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ, МАСОВОМУ ЧЛЕНСТВУ З РОДИНАМИ, РІДНОМУ НАРОДОВІ В УКРАЇНІ І В РОЗСІЯННІ ПЕРЕСИЛАЄМО З ВІРОЮ:

ХРИСТОС ВОСКРЕС! — ВОСКРЕСНЕ І РІДНИЙ КРАЙ!

Головна Управа ООЧСУ,
Головна Управа ОЖ ОЧСУ,
Редакція і Адміністрація „Вісника

.РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА „ВІСНИКА” КОШТУЄ ЛІШЕ 10 ДОЛ. НА РІК.
ЧУ ВИ ВЖЕ ВНЕСЛИ ПЕРЕДПЛАТУ НА РІК 1984-Й?

ВІСНИК

НА ВЕРШИНАХ БЕЗСМЕРТЯ

Привітальне слово Ярослава Стецька у 92-річницю з дня народження Патріярха Йосифа,
17 лютого в Римі

Ваша Святосте!

Прибули ми до Вас, Святіший Патріярше, щоб у 92-му річницю з дня Вашого народження скласти наш глибокий поклон від імені Проводу ОУН, від імені Воюючої України і від мене особисто, як голови УДП, яке Ви співтворили, і побажати Вам повного видужання й багато ще років життя на прославу нашої Церкви, української нації, на прославу всього героїчного християнства, якого символом стали Ви не лише для української Нації, але й для універсальної Церкви.

Немає нації без геройів, немає Церкви без мучеників. Сила Церкви якраз у її мучеництві й героїці життя її Пастирів і вірних, які ради Бога терплять переслідування й ідуть на захист Його правд на смерть. Рідкісно буває, щоб в одній Постаті об'єднувалися національний і релігійний символи — символ Нації і Церкви.

Ви, Патріярше, стали цією унікальною Постаттю нашої сучасності, визнаним усенародним авторитетом, не зважаючи на те, що Ваші суворі вимоги, Ваша концепція єдності нації підносить українців на вершини зусиль, є рів-

СССР ПРОТИ КАНДИДАТУРИ РЕГЕНА

Московське радіо англійською та ін. чужими мовами передало інформацію ТАСС, у якій висловлено велике пізадоволення, що президент Рональд Реген знову кандидує на другу каденцію.

ТАСС заявив, що перевибір президента Регена „буде трагедією не лише для СССР, а й для Америки”...

ТАСС натякнув, що було б краще, коли б листопадові вибори виграв у ЗСА демократичний кандидат...

нянням на найважче і найвище, а не на пересічне. Для досягнення тієї мети треба мати не лише харизматичні елементи характеру, але іманентною їх частиною мусять бути велич доконаних чинів, випробуваність у терпіннях, каторгах, у тюрмах, китривалість в обличчі смерті ради Ідеї Правди Христа й України. Мірноти бліднуть в обличчі Величі і коряться їй без уваги на те, чи відповідають їм безсмертні чини й дії тих, що підносять націю на вершини безсмертності.

Були тривожні дні для всієї української нації, коли до неї доходили вістки про недугу Патріярха. Страх перед можливим осамітненням огорнув її, до Всешишнього й Божої Матері поспинули молитви. І вони вислухані.

З Божого веління з'явилися Ви, наш Патріярше, у вільному світі, щоб дати свідчення Христової Правди на українській землі. Не даром ішли Ви тернистим шляхом і неоднократно в обличчі смерті і дул московських наганів, що мали Вас приневолити відректися Христової й української правди. Але безуспішно... Московський безбожницький режим надіявся, що Ісповідник віри доживатиме віку у вільному світі безчинно, а тим часом Боже Провидіння вказало інакше.

Наш Патріярх доконав теж у вільному світі тривалих духовно-релігійних і національних чинів. Особлива журба Патріярха була оформити українську духовну державність: Патріярхат, якого ідею Патріярх підняв на Вселенському Соборі для Церкви катакомб серед загального схвалення і захоплення. Цій ідеї українська патріотична християнська громадськість виявилася вірною та залишиться вірною до кінця.

Наша молитва до Всемогутнього, щоб зберіг нам Патріярха ще багато років при житті, бо

наша нація потребує живучих символів, які освітлювали б їй шлях до великої мети: християнської Української Держави. Тисячоліття офіційного заведення християнства в Україні — найсвітлішої події нашої історії — молимо Бога і сподіваємося святкувати, разом із нашим Патріархом, можливо, вже у вільному неприможному Києві над безбожницькою Москвою! Ці роки є вирішальні для історії світу!

На многі літа, Святіший Патріарше!

СЛОВО ПАТРІАРХА УКЦ ЙОСИФА

Мої Дорогі!

Спасиби Вам, що прийшли так численно відвідати мене зі своїми молитвами, побажаннями і словами віданості. Дякую за всі Ваші щирі слова і почуття супроти мене. Все це разом нехай буде нашою спільною подякою милосердному Богові за все, що віддав нам, нашій Церкві, нашому Народові.

Мій довгий вік був віком праці і постійної подяки Богові за Його поміч і благословення. Вислідом того були радощі і терпіння, здобутки й руїни, свобода і неволя, світла і тіні. Все це спіталось в дивну мозаїку, яку створило Боже Прорівдання в ній і мосю — „Нехай буде воля Твоя!”. Радію, що разом з Вами можу за все це подякувати Богові. „Ти єси Бог мій, і я дякую Тобі, о Боге мій, Тебе я буду возносити. Дякуйте Господеві, бо добрій Він, бо вічна його милість” (Пс. 118, 28-2).

“VISNYK” — “THE HERALD” (ISSN 0042-7004) is published Monthly, except July and August, when bi-monthly for \$10 per year by the Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc., 136 Second Avenue, New York N.Y. 10003. Second-class postage paid at New York, N.Y.
POSTMASTER: Send address changes to THE VISNYK — THE HERALD, P.O. Box 304, Cooper Station, New York, N.Y. 10276.

Спасиби Вам велике, що приїхали і привітали мене з нагоди мого дня народження. Дякую Вам дуже за Ваші молитви, побажання і дарунки. Вашими молитвами я можу ще працювати для Вас і для нашої Церкви і Народу.

Нехай всещедрий наш Господь винагородить Вас своїми благодатями і благословить Вас всім добром.

Благословення Господнє на Вас!

(Виголошене під час відзначувань 92-х уродин у Римі, 17. 2. 1984 р.).

Алла Коссовська

ТАМ РОДИВСЯ ПОЕТ...

Там, де снігу пухнасті хморини

Прикривають безрадність стріх,

Пси голодні скавчать попід тином,

Стережучи жебрацький поріг,

Там, де злідні, сваволя і болі

Віднайшли собі теплий куток,

У кріпацькій родині убогій

Народився Пророк!

Там, де вітер, пружнистий і свіжий

Перших квітів несе аромат,

I де хвиля розкована лиже

Сині брили льдових громад,

Там, де проліски-очі дитячі

Покривають Дніпра береги,

Покривають Дніпра береги,

Де весна поцілунком гарячим

Будить дальні, забуті кутки,

Там, де ніч діамантові зорі

Розкидає по небі як жар,

Там, назлидні, терпіння і горе —

Народився Кобзар!

Там, де небо-блакить волошкова,

А волошки як неба блакить,

Де трава проростає шовкова

I шовково пшениця шумить,

Там, де в літнім медовім повітрі

Жайворонок надхненно спієва

I де сонця палаюча мітра

Щирим золотом все залива,

В. Кульчицький Гут

Протест перуанського патріота – з української перспективи

Гюнтер Грасс, відомий західнонімецький письменник, будучи з візитою у Нікарагві, дав інтерв'ю і в ньому твердив, що країни Латинської Америки доти не розв'яжуть своїх проблем, доки не почнуть іти за „кубинським зразком”. Оде його твердження і стало тією символічною краплиною, яка переповнила чащу жалів перуанського письменника, і вони остаточно виллялися у формі статті-протесту.*)

*) Maria Vargas Lloza. "A Media Stereotype; Intellectuals who advocate a "Cuban" solution for the countries of Latin America employ a double standard." *The Atlantic*, лютий, 1984, ст. 20-24.

Навівши випадок, де Гюнтер Грасс боронить західнонімецьку демократичну систему перед атакою лівих „революціонерів”, перуанський письменник з гіркотою запитує: „Як ми це можемо погодити з рекомендуванням Грасса для таких країн як моя кубинського зразка”? Тут мається цікавий зразок подвійного стандарту, повчальну сизофренію; що є добре і придатне для Федеральної Республіки, не є ані добре ані придатне для Латинської Америки, і нав-

паки. Для Західної Німеччини — тобто для Західної Європи і для розвинених країн — ідеалом є демократична, готова на реформи політична система виборів і репрезентативних інституцій, свобода слова і право на організацію політичних партій (...). Для Латинської Америки ідеалом є революція, насильне захоплення влади, встановлення єдиної державної партії, примусова колективізація, бюрократизація культури і концентраційні табори для дисидентів. До чого ще треба конче додати: підпорядкованість інтересам Советського Союзу”. (під. наше, ВКГ).

Дальше йде його друге питання: „Що могло б спонукати такого інтелектуала, як Гюнтер Грасс, робити таку різницю?” Дуже можливо — латиноамериканська біднота. „Але від інтелектуала, — аргументує дальнє перуанець, — маємо право вимагати волі до об'єктивності, навіть у моментах максимального емоційного хвилювання. Марксівсько-ленінська ж диктатура не є гарантією проти голоду; вона навіть може доповнити жах недорозвиненості геноцидом, як то показав Хмер Руж у Камбоджі. Вона може ще означати гноблення настільки задушливе, що тисячі, можливо, мільйони мужчин і жінок” є готові покинути країну, як то було з В'єтнамом і недавно з Кубою.”

Та на інтелектуалах таке наставлення не кінчається; воно передається журналістам і на них в дальншому звертає свій гнів перуанець. „Можливо, — пише він, — цим подвійним стандартом найкраще можна пояснити те образливе, невірне і нажлепницьке інформування, часто накопичуване на демократичні уряди Латинської Америки західніми медіа”. А дещо даліше: „Порушування людських прав, яке трапляється — на жаль — у демократіях, як Перу і Колумбія, коли вони мусять реагувати на акції партизан чи терористів, є завжди в пресі спеціально наголошуване, зате ж треба шукати дуже довго і вперто, щоб у тій же пре-

•••••
 Де тече крізь ліси і долини
 Наш Дніпро, безупинний, як час,
 Край, що звено його Україна,
 Там родився Тарас!
 Там, де боса, розхристана осінь
 Над Дніпром сиротою блука,
 Де в чайомусь нескошенім просі
 Причайллась недоля гірка,
 Де доспіла червона калина
 Паленіс, як кров на кущах,
 Там, де пісня кріпацька лине
 Й, наче, скарга, зника в небесах,
 Там, щоб словом своїм полум'яним
 Визволяти з московських тенет
 Україну, як неньку кохану, —
 Там родився Поет!

сі знайти подібні інформації про порушування прав людських прав у країнах, де влада убиває своїх громадян в ім'я революції та ще й відкрито заявляє, що револьвери і бомби, радше аніж виборчі урни, є властивими інструментами політичного життя. Найгірші наклепи, які кидують на демократичні уряди Латинської Америки їхні домашні опоненти, як правило приймаються з цілковитим довір'ям у закордонній пресі, тоді коли офіційні, — дійсно правдиві, — заперечування чи вияснювання трактуються там з перебільшеним підозрінням, а часом немов би вони не були чим іншим, як мовчазним визнанням вини".

І нарешті фінал: „Боротьбу за свободу у Латинській Америці виграють самі латино-американці, при допомозі своїх власних сил. І це станеться всупереч тоталітарним країнам, які намагаються затягнути нас до своєї сфери впливів, і (як це дивно може воно виглядати) усупереч певним органам інформації та ще й не такому вже малому числові демократичних інтелектуалів у вільному світі!".

Важливість пізнання дійсного ворога

Читаючи такі жалі перуанського патріота, чи не пригадуються при тому жалі українських патріотів, які вже роками виливаються у різних формах перед західними суспільствами? Як далеко Перу від України, а як подібно звучать вислови гніву вірних синів обох народів! Чому?.. Чи не тому, що, хоча й існує різниця в їхніх основних змаганнях: перуанці бажають оборонитися, українці бажають визволитися, у першу чергу в них є два спільні вороги: один, що наступав і поневолює, другий, що цим наступові і поневоленню сприяє і їхній справдус.

Серед української діаспори від якогось часу триває дивна дискусія над питанням, хто ворог: партократія чи російський імперіалізм? Вже сам факт існування цієї дискусії вказує на складність цієї модерної війни, яка зараз ведеться за панування над світом. Коли взяти жалі перуанця, то вони ще більше підкреслюють цю складність, бо, поверховно беручи, вони ніби дають аргументи тим, що ворогом визнають партократію. На це вказує і „революція”, і „одна державна партія”, і „примусова колек-

тивізація”, і „бюрократія культури”, і навіть „підпорядкування інтересам Советського Союзу”, якщо визнати, що Советський Союз — це панування партократії. Посередньо на це ще й вказує постава частини західних інтелектуалів та масових засобів інформації. А відповідь на згадане питання є важливою не тільки для українців, а для всіх народів світу, бо у всякій війні головною умовою для перемоги є пізнання правдивого ворога.

Західнонімецький бурггер Гюнтер Грасс рекомендує для країн Латинської Америки... „кубінський зразок". Та чи смів би він подавати цю рекомендацію, якщо б було загально доказано і прийнято, що цей „кубінський зразок" не є нічим ідеальним, а звичайним продовженням російського імперіалізму?

Теперішній уряд Нікарагви не скриває свого марксівсько-ленінського обличчя і, помимо того визнання, дістас моральну і матеріальну допомогу від різних лівих і ліберальних груп Америки та навіть деяких держав Західної Європи. Чи не важче було б їм цю допомогу давати, якщо було б доведено до загального відому, що марксизм-ленінізм є не що інше як большевізм — модерна форма російського імперіалізму?

Можливості спільної боротьби

Жалі перуанця ще раз показують, яку у теперішній війні дуже велику роль відіграє громадська думка-опінія, тобто... її (війни) ідеологічний аспект. Українська громада особливо у ЗСА і Канаді нав'язала вже настільки контактів (див. хоч би статтю у „Визвольному шляху" за грудень, 1983, „Ідейно-дипломатичний успіх української визвольної політики у Вашингтоні"), що може до певної міри впливати на хід ідеологічної боротьби. Великим успіхом у цій боротьбі було б переконливе доведення єдності Советського Союзу, Марксівсько-ленінських рухів у різних частинах світу і російського імперіалізму.

Доказати у західному світі, що у Советському Союзі панує не партократія, а російський імперіалізм, не є великою проблемою. Навпаки. От навіть сам Солженіцім не може переконати більшості советологів, що в СССР ро-

сійський народ є поневолений партократією. Дуже складною проблемою, зате, є випрацювати систему, яка переконливо вказала б, що частиною російської імперії є не тільки східноєвропейські сателіти, де російська мілітарна присутність як рішальний фактор є загально відома, але і В'єтнам, і Південний Ємен, і Етіопія, і Анголя, і Куба, і врешті Нікарагва, де то московський імперіалізм панує майже виключно при допомозі місцевих квіслінгів.

Вживачи тут описового терміну „квіслінг”, ми тим самим вказуємо на проблему, яку власне треба розв’язати: чи можна відношення норвежця Квіслінга до гітлерівського Берліну ототожнювати з відношенням, скажім, кубинця Кастра до червоної Москви?

У першому томі своїх спогадів, виданих у 1967 році, Джордж Ф. Кеннан писав: „Як я вживав терміну „советська потуга” в X(екс)-старті, то я, розуміється, мав на думці систему потуги організованої й інспірованої Йосифом Сталіном. Це була монолітна структура потуги, яка сягала при допомозі сітки високо здисциплінованих комуністичних партій фактично доожної країни світу. В тих обставинах всякий успіх льокальної комуністичної партії, всякий поступ комуністичної сили, де б то не було, необхідно було вважати в дійсності як поширення політичної орбіти, чи хоч домінуючого впливу Кремля”.

Тут поданий зовсім вірний образ відношення комуністичних партій до кремлівського центру, від якого його автор пізніше відрікся. Даліші події, однаке, і аж до сьогодні показують, що Кеннан був правий у 1949 році, а не пізніше, бо помимо деякого замішання в комуністичних рядах світу після смерті Сталіна і усамостійнення комуністичного Китаю — Москва таки зуміла комуністичні партії вдергати в своїх руках.

*****

„Ми рахуємо тільки на визволення власною боротьбою, протибільшевицькою революцією. Війна може створити пригожі обставини, бути помічною. Але на визволення чужими силами Україна не рахує.”

Степан Бандера

Христос Воскрес!

Тетяна Шевчук

ВОСКРЕСІННЯ

*В темряві й тиші небуття,
Як сни смертельних люд снували,
І життя вічне сповіщав.
Бліскучий Промінь появивсь
Відкинув камінь гробовий
І, осягаючи світи,
Він тьму темряви розігнав
І Світло Правди засвітив . . .
Збудилося все, що лиши живе!
Ген дзвонить дзвін, мов гімн з небес,
Веселий люд до церкви йде —
Христос Воскрес!
Христос Воскрес! Радію й я
Радію з приходу Весни
І вічности життя!
Поклін Тобі з землі, з небес.
Єдиний Творче всіх світів,
Прийми і мій щасливий спів:
Христос Воскрес!*

Спoken, ЗСА

У пропонованій вище для розроблення системі повинна займати визначне місце аналіза якраз методів, якими Москва втримує комуністичні партії під своїми наказами. Найновіші матеріали до цього — розкол у комуністичній партії в Єспанії, а дещо раніше — ліквідація московськими вислужниками своїх же незалежно думаючих однопартійців у Гренаді. Також важливо було б віднотувати, що тепер усе частіше вислужники Москви називають себе не просто комуністами, але марксистами-леністами.

Оде і є один із способів боротьби за визволення України. Веде ж бо Москва війну у світових маштабах, тому і боротьба за визволення України повинна вестися всюди там, де знаходиться українська людина, і тими засобами, які у даний момент і на даній території є для неї доступними.

Д-р Василь Ніньовський

ПРО СВИНЮ З ДЕРЕВ'ЯНОЮ НОГОЮ

Досліджаючи політичне питання російської диктаторської імперії, Герман Воук зауважує:

„Стратегія росіян — виразиста: винищати, вбивати, обертати переможених у невільників. Для перемоги росіяни користуються усікими — навіть найбруднішими дикунськими методами, стосуючи брехню, обман і брутальну силу”.¹⁾

Примітки:

- ^{1, 8)} — Herman Wouk. *The Winds of War*.
- ^{2, 3, 4, 5, 6, 7, 9)} — Vladimir Solovyov, Elena Klepikova. *Yuri Andropov*.
- ¹⁰⁾ — Sir John Hackett. *The Third World War*.

Підривно-нищівну, нахабно-нестримну і провожальну політику москаля, Воук розкриває пікантним запитанням: „Чи чув хто таке, щоб свиня мала дерев'яну ногу?”

Афористично-символічна свиняча метафора-дотепна і широкозначна: якщо б Москва мала одну дерев'яну ногу, то не змогла б рити. В такій нищівній роботі дерев'яна нога завжди була б на заваді.

Інший англомовний дослідник — не пригадуємо прізвища — висловив дотепну думку про московську імперію: Годі сказати, що передувало чому: чи це варвари створили таку імперію, чи імперія створила таких варварів?

На думку ще іншого дослідника, варвари творили російську імперію, а імперія формувала варварів. Над думками цього останнього дослідника нам необхідно докладніше зупинитись.

Нешодавно Кремль прогнав одну рідню — громадян „советської родини”. Опинившись у ЗСА, талановитий журналіст, жидівської на-

ціональності, Владімір Соловйов, з дружиною-журналісткою Еленою, швидко опублікували своє обширне англомовне дослідження, про нищівну політику московського поліційного режиму.

До речі, кмітливі зауваження і ствердження дотепних і бистроумних авторів могли б послужити осторогою декотрим нашим тим „батькам народу” і „вождюкам”, що зі своєю „політичною” кочергою намірились добитись домовлення з москалем, про „єдінство федерації”.

Зауважує Соловйов:

„Згідно з устаткуванням закону всесвіту, кожна країна має одну і ту ж сторону сходу і заходу сонця. Російська диктаторській імперії сонце може сходити й заходить лише на півночі, в Москві, де править закон північних джунглів”.²⁾

Досліджаючи історично-соціо-психологічне питання душі москаля, Соловйов дійшов до ствердження:

„Росіяни це такий народ, що любить свою (національну) неволю. Росіяни — це раби, які завжди боронили свого тирана, під яким живуть. Росіяни люблять свого тирана, бож самі собі його сотворили. Якщо росіяни захотіли б бути вільними, то вони скинули б тирана своїми власними руками, без чужої допомоги. Росіяни не хотять цього, бо вони задоволені режимом тирана”.³⁾

Соловйов зайняв цілковите, протилежне і виправдане становище щодо уярмлених народів імперії:

„Інакша проблема з поневоленими народами. Їх поневолила Росія і ті поневолені народи цілковито заслужили собі привілей на допомогу скинути своє ярмо. На таку допомогу росіяни ніяк не заслуговують, бо такої допомоги вони ніколи не просили, а ще тому, що росіяни такої допомоги не потребують”.⁴⁾

Вдумливий п. Соловйов акуратно розкрив душу москаля. А наші декотрі „батьки наро-

####

Комунізм — Облуда!

Націоналізм — Перемога!

ду" женуться за вовчицею, щоб вона породила їм політичного лошака, хоч вовчиця завжди плодить вовченят, а не лошат.

Гостра логіка Соловйова часто суміжна з філософськими афоризмами, з акуратними протиставленнями, що дуже влучно розкривають варварське обличчя московського диктаторського режиму, а в основному його поліційної системи.

„Російський диктаторський режим до кладе усіх зусиль до того, щоб у кожній республіці прикоротити віддаль між пожиліцями і тюрмою, прикоротити віддаль між життям і смертю; щоб прикоротити проміжок часу між тюрмою і волею; щоб подовжити віддаль між в'язнем і його ріднею.

Поліційний режим дбає про те, щоб по національному житті республік слідував удар наглий, несподіваний, ефективний, щоб не залишились такі пожиліці, чи сім'ї, яких найближчий, близький, або подальший член родини, чи їхній знайомий, не побував би в тюрмі, концтаборі, а то й наклав би головою”.⁵⁾

У „модерністичних“ поліційних методах КГБ Соловйов не поминув методів „непереривності“:

„КГБ наказує заарештувати того ж самого громадянина раз, другий раз, третій раз, четвертий раз... Між такими „неперервними“ сердегами... є українці — Тихий і Лук'яненко. Їх було ув'язнено за ту „провину“, що вони повністю віддають своїм ідеалам“.⁶⁾

КГБ подбав про це інший „винахід“ засобів терору. Щоб знищити наміченого патріота в неросійських республіках, кагебісти „підроблюють ворогів народу“ чи „кrimінальних злочинців“ і до них стосують методи „викрадання“ та „рафіновано-садистичну поведінку“. Як приклад „винахідливості“ КГБ, Соловйов наводить:

„12 грудня 1978 року, український письменник і диктор фільмопродукції, Гелій Снегирьов, загинув у часі тортур від застриків секретних медикаментів... Методу загадкового вбивства було перший раз застосовано в Україні, під дбайливим оком брутального українця Федорчука — ватажка КГБ. З ру-

ки цього професійного чекіста, ... 28 листопада 1970 року, у Василькові, недалеко Києва, було брутално замучено мисткиню Аллу Горську...“.

Іншому мистецеві, Ростиславові Палецькому, було підрізано горло, і то в білій день, у селі, недалеко Києва. Тіло, з познаками тортур, мистця Володимира Кондрашіна, було знайдено обвіслим на поруччі мосту.

Тіла — священика Горгуля та його дружини, знайдено на згоріцах їхнього підпілленого дому, де об eos живцем згоріли. На їхніх недопалених тілах пожиліці знайшли недогорілі пов'язки мотузя.

Іншого священика з Західної України, О. Е. Котика, утопили в криниці. Брата заарештованого поета і політичного в'язня — Михайла Осадчого, було вбито серед таємничих обставин.

На очах своїх поклонників, славного українського композитора Володимира Івасюка насильно арештували кагебісти. Місяць пізніше, по дикуиському зніжечене тіло Івасюка було знайдене повішеним, на гілляці дерева — поблизу станції КГБ... Убивці-посланці з КГБ, викрадають і вбивають на мічену жертву, так зручно, що по вбивстві ніби не розбереш — хто вбив і за яку провину?...“

Віталій Федорчук, червоний малорос і квіслінг — про якого згадав Соловйов, під цю пору на чільному пості вбивців, у Москві, бо для зрадників — лише в північних джунглях скочить і заходить сонце. До речі, згадуваний Вук домагається окремого і виняткового покарання для зрадників:

„Було б дуже справедливо, коли б зрадникам — по кожній зраді — виростали роги, або свинячі вуха“.⁸⁾

Поліційну систему російської імперії Соловйов охопив коротким, дуже влучним і вірним визначеннями:

„Уся російська історія свідчить про те, що потужна сила секретної поліції — це і є той дорібок досягнення і лише такої політичної думки, на яку спромоглася Росія. ... Страх перед своїм розвалом був тією причиною, що [верховну] владу було передано Андропову,

Богдан Дзерович
Чотар УГА

СПОГАДИ АДЬЮТАНТА ІХ КУРЕНЯ УГА

7-го полку IV Золочівської Бригади

Листопадовий зрив застав мене у Львові, де я перебував на відпустці у домі батьків, о. Юліана й Наталії Дзеровичів. Відпустку отримав від к-ди 35-го полку стрільців (кол. „Краєвої оборони”), що в мирний час стояв постосем у Золочеві.

Вже в другій половині жовтня відбувалися в будинку „Народної Гостинниці” наради старшин-українців про перебрання влади у Львові. Тому, що я не належав до жодної із частин, які були розташовані у Львові, мене приділили до відділу пор. Володимира Баб'яка, що мав обсадити будинок головної пошти. Цю акцію проведено вночі з дня 31 жовтня на 1 листопада 1918 р., без ніяких труднощів. Забезпечені стійками телефонічний і телеграфічний уряди,

повідомлено про все Головну Команду, чекаючи на дальші накази.

На другий день прийшов на пошту більший відділ українського війська на зміну. Пор. Баб'як залишився в поштовому будинку, а я з кількома стрільцями відійшов до запасного коша, що був розташований у ратуші. Наступного дня (в неділю) прийшла вістка, що польські вояки організуються в школі ім. Сенкевича. Командант запасного коша, пор. Василь Метельський, вирішив вислати туди стежу під командою пор. Петра Мінка для перевірки вістки. Я зголосився добровільцем до цієї стежі, бо мешкав недалеко школи і дуже добре знав околицю. Нам приділено 12 стрільців і одного десятника для обслуги скоростріла і ми від'їхали, в напрямі школи Сенкевича, важливим автомобілем.

з його всесильними поліційними ватагами примусу і з випробуваними методами насильства ...

Все, про що дбає така система, це лише те, щоб імперію, яка тріщить, знова зберегти в імперіальних підвалах поліційних тортур".⁹⁾

Парафразуючи метафору згаданого Вука, чолові ватажки Кремлю допильновують того, щоб свиня ще рила без дерев'яної ноги. Але, у своєму стратегічно-воєнному сценарії, лицар д-р Джон Текетт віщує:

„Ця наша доба — доба росту націоналізму всіх поневолених народів. У цій добі залишилась одна-одинка імперія — диктаторська імперія Росії. Вона мусить зникнути раз і назавжди".¹⁰⁾

*****

Коли мечаеми небо злоба крас
І крушить твою вроду світову,
Я тоді з твоїм ім'ям вмираю
І в твоєму імені — живу!

Василь Симоненко
„Україні” —

/1/ Пор. Василь Метельський, у майбутньому командант IX куреня 4-ої Золочівської бригади, був піднесений Диктатором ЗОУНР до ступnia сотника поза чергою у признанні заслуг, відданих під час Чортківської офензиви. Про це інформує нас розпорядок Диктатора ЗОУНР з дня 19 липня 1919 р., ч. 194. Відзначення команданта куреня за ції під час Чортківської офензиви було теж призначенням для цілого IX куреня Золочівської бригади в цій офензиві.

Коли ми наблизилися до школи ім. Сенкевича, що стояла майже цілком за містом, на нас посипалися рушничні кулі з вікон школи. Постріли зі школи ставали щораз, то частіші. Пор. Мінко наказав десятникові обстріляти зі скоростріла вікна школи. На якийсь час стрілянина притихла, але згодом відновилася, при чому стріли почали падати не тільки зі школи, але й і з бічних вуличок, від вул. Листопада, на якій ми стояли зі скорострілом. Коли одним пострілом з бічної вулички чи з вікна кам'яниці був легко поранений у руку наш десятник, що обслуговував скоростріл, ми післали гінця до команди запасного коша з проханням про допо-

могу; до вечора допомога не прийшла, і тому ми рішили відступити на лінію вулиці „На Байки”, що тягнулася скісно від вул. Сапеги до Вулецьких горбів. На цій вулиці ми витримали в перестрілці до ранку. Десь коло 9-ої години ранку прийшов нам з допомогою пор. Гриць Трух із малим відділом, коло 20 стрільців. Коли поляки побачили, що прийшло нам підкріплення, вони вийшли з однієї кам'яниці при вул. Потоцького з білим прапором і прохали перемир'я. Вони взяли зі собою пор. Труха для обговорення умов перемир'я. Минув день, почало смеркатися, а пор. Трух не повертається. Він був першим українським старшиною, який підступно потрапив у польський полон.

Коли вже цілком стемніло, поляки почали сильний скорострільний обстріл вул. „На Байки” з Вулецьких горбів. Обстріл був такий сильний, що годі було вихилити голову з брами. Вночі ми відійшли на лінію вул. Сапеги. Вранці прийшло вже значне підкріплення, а саме прибули Українські Січові Стрільці (УСС) із Буковини. Вони обсадили Цитадель, будинок жандармерії при вул. Лонцького, будинок Політехніки, будинок Української Гімназії і генеральну вулицю Сапеги аж до вул. Городецької.

Відтоді розпочалася вже справжня боротьба за місто. Наші військові сил вистачало на перейняття влади й обсаду найважливіших будинків, але їх було замало для опанування міста з переважною кількістю польського населення. На вулицях не було видно українських стеж, які слідили б за рухами польського цивільного населення, і ця нестача дозволила полякам зорганізуватися і вже в кількох перших днях зайняти цілу західню частину Львова — зайняти кадетську школу, школу ім. Сенкевича, а що найважливіше — товарову залізничну станцію, де знаходилися магазини зі збросю, амуніцією і всяким військовим постачанням.

Після кількох днів завзятих боїв наші військові відділи відступили з лінії вул. Сапеги на лінію вул. Оссолінських, будинку Головної пошти, Соймового будинку та вул. Казимиривської. На цій лінії бої були успішні, бо наші відділи мали відкритий терен перед собою. Все ж таки, коли польські війська почали загрожувати з Личаківських пасік одинокій нашій віль-

Богдан Дзерович, 1916 рік.

У 1941 р. — член Українського Державного Правління у Львові. Д-р Б. Дзерович живе по війні в Америці.

ній дорозі на Схід, боротьба за Львів була вирішена на користь поляків. Вже 21 листопада вранці відступ Личаківською вулицею став неможливий. Залишилася, для відступу, тільки вул. Жовківська, але пізно увечорі вона вже була теж під ворожим обстрілом, зокрема в місці, де Жовківська вулиця перетинає залізничний шлях із станції Львів-Підзамче до головного залізничного двірця. Для відступу залишилася тільки пільна доріжка, що веде до Кривчиць, між залізничною станцією Підзамче і Високим Замком. Цією доріжкою, яку я дуже добре знав, з трудом вивезено радіостанцію, що стояла в ратуші на подвір'ї.

Після залишення Львова я зголосився до команди групи „Схід”, що згодом стала Золочівською бригадою. Команда групи, а потім команда 4-ої Золочівської бригади мала постій у

Куровичах. Довідавшись, що мій рідний брат, чот. Адріян Дзерович, який щойно закінчив Військову академію у Вінер-Нойштадт, загинув 19 грудня 1918 р. на фронті у Хирові, я попросив команду бригади призначити мене до її фронтових частин. Згідно з цим проханням, мене призначено до IX куреня 7-го полку піхоти. Командант полка був сотн. Петро Газдайка, а командантом IX куреня, пор. а згодом сотн. Василь Метельський. Він призначив мене своєму адьютанту. З інших старшин куреня пригадую пор. Дмитра Блавацького, Михайла Максимова, Семена Сака, Андрія Гладишовського; чотарів Степана Калка (поручник від 19.VII.19/-ЛШ), Лонгіна Горбачевського (поручник від 19.VII.19/-ЛШ), Володимира Михайлова, який тепер живе в Нью-Йорку, а з чужонаціональних старшин — активного поручника австр. армії Тілера, чот. Шілера і хорунжого Салька Ротенберга, жида з Рогатина, згодом організатора й командира кінної скоро-стрільної сотні, піднесеної за його бойовість і хоробрість два рази поза чергою до старшини вищого степеня з хорунжого до чотаря і з чотаря — до степеня поручника.

Тут бажаю теж згадати про справника куреня, булавного Курія, дуже досвідченого й хороброго фронтовика, який знаменито орудував скорострілом.

Команда 7-го полку була розташована в Підбірцях. Курені полку вели затяжну позиційну війну на лінії Кривчиці-Сороки-Ляшки Мурвані. Часто наші позиції обстрілювали польська артилерія, а польські позиції — наша артилерія. Бували часті наступи польської піхоти на наші позиції і нашої піхоти на позиції польські, але це були місцеві бої, що стратегічно нічого не вирішували. В одному такому наступі нашого куреня долиною р. Полтви, досвітком уранці одного квітневого дня 1919 р., курінь наш зайшов у тили польських військ, здобув польову лічницю, полкову канцелярію і підійшов майже до самого м. Львова. На жаль, курінь не мав досить сил, щоб увійти у саме місто.

У травні 1919 р. наш курінь, у складі II Галицького корпусу, почав відступ тому, що сильні частини армії ген. Галлера вдарили на 1-й Галицький корпус, що займав позиції від нас

на північ, а армія ген. Івашкевича переважними силами вдарила на III Галицький корпус, який займав позиції на півден від нас. Обидва корпуси під сильним натиском почали відступати, отже наказ до відступу отримав теж і наш II Галицький корпус. Наш відступ відбувався фактично без боїв, а на фронті II Галицького корпусу поляки вживали головно кавалерію. Осягнувши околицю м. Чорткова, Галицька армія переорганізувалась і силами II Галицького корпусу пішла у протинаступ. За нашими бригадами пішли до протинаступу теж бригади I і III Галицьких корпусів, і почалася славновісна Чортківська офензива. В цій офензиві потрапив у полон пор. Сак з кількома стрільцями Першої сотні. Наші відділи в шаленому наступі за уступаючим ворогом втрачали контакти між собою. Я старався той контакт наладити, і, ідучи шляхом на північний схід від Чорткова, зауважив поручника Сака в рові з кількома стрільцями. Наближаючись, я раптом почув крик: „Стуй, офіцер” і побачив польського стрільця, який скидав кріса з плеча. Від його куль мене врятував переляканій пострілами кінь, хоч кулі свистали над головою. Так я вибрався з оточення. Наш 7-ий піший полк у тяжких боях цієї офензиви дійшов був до містечка Гологори коло Золочева.

На жаль, через нестачу амуніції наш наступ припинився. Поляки зібрали нові великі сили і не тільки затримали наш наступ, але й перейшли назад до протинаступу, відкинувши нас у околиці м. Чорткова. Дня 16 липня 1919 р. наш IX курінь перейшов р. Збруч у м. Скалі, дозвіливши перед тим курінь до повного бойового стану 1.000 людей, добровільцями із села Чорнокінець.

*****

Я виступаю проти намагання переконати нас, що провідною верствою Нації можуть бути Швейки — без внутрішньої дисципліни в собі, без Бога в своїм серці, без ясної мети, без гарячої віри, без одної доктрини, без національного Ідеалу.

Дмитро Донцов

Після переходу р. Збруча наш полк перейшов у наступ на большевицькому фронті. Після кількох днів 7-ий полк зайняв м. Проскурів, потім, здобувши новісінський панцерний потяг від московських большевиків,увійшов у м. Старокостянтинове.

У серпні, наша 4-та Золочівська бригада ввійшла до Житомира й були поголоски, що далі йтиме на Київ. Але ці поголоски не здійснилися, бо на Київ з наддніпрянськими частинами пішли бригади I і III Галицьких корпусів, а II Галицькому корпусові наказано здобути м. Коростень. Але тут большевики зібрали переважні сили, які наш наступ під Коростенем затримали. У боях під Коростенем загинув мій шкільній товариш, чот. Іван Левицький з XI куреня, 8-го полку нашої бригади.

Коли після договору про перемир'я УГА з Добрармією ген. Денікіна у Зятківцях дня 6 листопада 1919 р. наш II Галицький корпус, а властиво його рештки, перейшов у район Гайсина-Ольгополя, я захворів на п'яtnistий тиф. Мене перевезли до лічниці в м. Немирові. У лічниці мене відвідав директор середньої школи, в якого я стояв на квартирі і перед тим, як курінь відійшов на бойові позиції в район Немирова і, побачивши побиті шиби в скляному даху лічниці, забрав мене до себе додому і разом з цілою родиною мене доглядав, аж доки я не виздоровів. Дуже можливо, що тим добром людям, які самі мали семеро дітей, я завдячує те, що залишився в Чотирикутнику смерти живим.

По п'ятьох тижнях я повернувся до IX куреня, який займав позиції на схід від м. Бершаді. Були це часи, коли між Ревкомом УГА і командуванням Червоної армії йшли переговори про перехід УГА до Червоної армії. Десять у половині лютого 1920 р. прийшов наказ від к-ди II Галицького корпусу, щоб припинити всі бойові акції на фронті з огляду на укладений уже договір. Саме, коли прийшов цей наказ, большевики почали обстрілювати наші позиції. Ми повідомили про це команду корпусу й отримали відповідь, що акція большевиків мусить полягати на непорозумінні, що належить стриматись від усіх ворожих акцій і що радше належить відступати, ніж устрявати в боротьбу з наступаючими большевицькими час-

тінами. Тому, що большевики продовжували наступ, ми почали відступати, минули м. Бершадь, де була команда II Галицького корпусу, і вранці дійшли до села, віддаленого на 15 км. від р. Дністра, тобто від румунського кордону.

Коли ми прибули на кордон, от. Богуслав Шашкевич, командант 4-ої Золочівської бригади, вислав делегацію до румунської граничної команди в особах польового духовника о. Івана Лучинського й чот. Михайла Панаса з проханням, щоб вони дозволили перейти до Чехо-Словаччини, де находились інтерновані галицькі частини (1 Гірська бригада). Але румунська влада відмовилась дати такий дозвіл, пояснюючи свою відмову тим, що надана в світ радіотелеграма повідомляла вже, що УГА перейшла на сторону Червоної армії. Після отримання цієї вістки, от. Шашкевич скликав нараду старшин і заявив, що він вирішив маршувати з бригадою долиною р. Дністра до Кам'янця і там об'єднатися з Армією УНР. Рівночасно от. Шашкевич наказав, щоб наступного дня бригада була готова до маршу.

Увечорі того ж дня, у комandanта IX куреня, пор. Дмитра Блавацького, з яким я разом стояв на квартирі, з'явилася делегація підстаршин нашого куреня і заявила, що з уваги на дуже лихе взуття у багатьох стрільців, брак плащів і велике ослаблення виздоровців, курінь не зможе відбути такий форсований марш у люту зimu, і просили нас, щоб ми залишилися з ними. Пор. Дмитро Блавацький скликав нараду старшин і всі старшини одноголосно вирішили залишитися зі своїми стрільцями.

Наступного дня от. Шашкевич, штаб бригади, кінна сотня й частина обозу відійшли, а піхотні частини 4-ої бригади залишилися. Ця сама делегація, яка їздила раніше до румунів, поїхала до команди корпусу і повернулась з наказом, що із піхотних частин 4-ої бригади буде створена запасна бригада з постосем у м. Вінниці. Впродовж кількох днів прислали по нас залізничні вагони, які забрали нас до Вінниці.

Командантом запасної бригади був призначений буковинець полк. Яськевич, який був доти військовим комandanтом м. Вінниці. Він призначив мене до праці в комandanті міста, з чого

я був дуже задоволений, бо праця в команді звільняла мене від участі в політично-пропагандивих мітингах. Такі мітинги відбувалися і рано і ввечорі, і часто доповідачем на них був сам Володимир Затонський. Провадилася сильна індоктринізація стрільців комуністичними теоріями й ідеями, при чому підбурювано стрільців проти старшин й оплюгавлювано їх національні ідеї. Пропаганда ця не робила на стрільців найменшого враження, а їх відношення до старшин було й залишилося зразковим. Все ж таки, вся оця пропаганда викликала велике пригноблення так у старшин, як і в стрільців, зокрема й тому, що від часу до часу старшин викликали до Києва, звідки вони не поверталися до своїх частин і про їхню долю кружляли різні поголоски. Це стало тежчиною, чому викликані старшини не їхали до Києва, зміняли свої помешкання, або втікали на села, до повстанців-самостійників.

Большевицький терор у частинах Червоної Української Галицької Армії (ЧУГА) був головною причиною, що старшини розташовані у Вінниці запасної бригади ЧУГА порозумілися зі старшинами 2-ої бригади ЧУГА (кол. I Галицького корпусу), що була на позиціях недалеко Вінниці, і вирішили порвати з большевиками й перейти до Армії УНР, котра разом із польською армією вела офензиву на Київ. Але задум цей не вдався. У густих лісах, на захід від Вінниці, галицькі частини розгубились і потрапили в руки поляків, які їх роззброїли й перевезли до табору у Фридрихівці, б. Проскурова. Звідти старшин УГА перевезено до табору у Львові на Личакові, або до Тухолі на Помор'ї.

З Шевченка набираите карности, відшукуйте квіти краси, а будете кращі і зблізитесь до сходу нашого сонця, і всі ми опинимося в вільній соборній великій Україні!

Василь Стефаник

К. Степовий

МОЇ СПОГАДИ УПА

Українська Повстанська Армія!

Скільки було захоплень, скільки радости, а разом з тим і болю, бо змагатися внутрі рідної країни з двома напасниками, які були озброєні наймодернішою зброєю того часу, було нелегкою справою.

І вістки, які пробивалися в той час до таборів, бездержавників у повоєнній Зах. Німеччині — були різні. Були добрі і радісні, а були болючі, пригнічені. Одно було певним, що боротьба на рідних землях шаліє, що вояки Української Повстанчої Армії одчайдушно змагаються з ворогом. Доносились вістки і проте, що там чи там українські вояки, аби не дістатись у руки ворога, вистрілявши в нього всі набої, розривали себе гранатами.

Між тaborянами (ДіПі) всі ці вістки приймалися по-різному. Одні переживали все те з тривогою і болем, другі нічого з того не робили, а були й такі, що категорично відкидали все, кажучи, що ніякої УПА на рідних землях немає, як і немає там жодної боротьби. Останнє досить неприємно звучало, але правда немає де діти.

Тепер на чужині всі в одно кажуть, що УПА була, боролась, без огляду на великі жертви; всі тепер вшановують новочасних Героїв.

Я, перебуваючи в таборі, як тоді звалось, переміщених чи бездержавних осіб, з самого початку вірив, що на рідній землі, зокрема на Західніх землях України, буде вестися і то жорстоко, боротьба з наступаючими знову червоними, як вона велася до того часу з фашистським гітлеризмом. Бо коли на Великій Україні силою зброї, терором НКВД і всіма нелюдськими методами, голodom, засланнями, звірством і тому подібним боротьба була при-

Ніщо так не спричинює створенню майбутнього, як завзяті мрії. Сьогодні — вигадка, химера, а завтра — тіло і кров.

Віктор Гюго

душена (хоч і не всюди), то на західних землях вона кипіла — за власну Державу.

А щоб підтвердити мої слова, сказані вище, розповім про один факт.

Не побажавши залишитись знову під гнітом і терором, бо я їх зазнав протягом десятків по-передніх років під комуністичним режимом, залишивши з великим болем рідну околицю, разом з дружиною ми вирішили просуватися далі на Захід. Це рішення було не легке, але воно мусіло бути. Батька замордували в Сибір... а там і мученицька смерть двох сестер на Україні, від жахливого голоду в 1933 році, і також моя втеча від служби в червоній армії — це не могло пройти для мене безкарно. Тому рішення було безкомпромісним.

І так, ми в дорозі.

Переїхали річку Збруч, під осінь 1943 року, — і нам відразу кинулась у вічі різниця господарювання там і тут: окремі ділянки землі, що їх ми бачили, свідчили про те, що тут немає колгоспів і невільництва, а існують одноосібні господарства.

Це була Галичина.

Вона зустріла нас привітно.

Зупинились ми у одного господаря, прізвища, на жаль, не пригадую. Нас здивувало дуже присмне і я сказав би, щире відношення всієї родини до нас. Не дивлячись на те, що вони не знали і не могли знати про нас, хіба що по розмові бачили, що ми українці, у них до нас було повне довір'я.

Коли ми полягали спати, до нас підійшов один молодий чоловік, я сказав би, навіть юнак, який півголосом запитав: „А чи не маєте ви якоїсь зброї?” Ми глянули на нього здивовано і таким же тихим голосом відповіли, що не маємо, але рівночасно я запитав, навіщо йому зброя? Він без жодного вагання відповів: „Весною ми йдемо на Київ”. Мене це здивувало, по-перше, його молодість і, по-друге, його впевнені слова: „Ми підемо на Київ”. До того часу такого молодого чоловіка, що перейнявся таким патріотизмом і любов'ю до рідної землі і народу, я ще не зустрічав.

Слова його стали для мене ніби надією, що надійне час і ми пізно чи рано вернемось таки на наші рідні землі. Хотів би я знати долю того

чоловіка-юнака і віддати йому відповідну честь, а коли загинув — скилити перед ним голову. То був, без сумніву, член ОУН.

Другий випадок.

Тоді ж, ідучи в глибину Галичини (то була Тарнопільська область), по дорозі до нас підходить молода людина, віком 22-25 років, і не спиняючись, ідучи поруч, лише з під піджака витягнувши щось із 8-10 листків писаного на машинці якогось паперу, передав мені його в руки, а сам відходить у сторону геть. Пізніше я це прочитав. То був Заклик УПА переходити на сторону українських повстанців і спільно боротися проти обох наїздників, московського і німецького.

Про таку сміливість, як боротьбу на два фронти, мені в той час прийшло почуття вперше.

І ще інший випадок. Там же, в околиці Тарнопільської округи, нам приходилося бути в одного місцевого селянина. Він запросив на обід. Обід був смачний, не бракувало навіть чарки. При балачках господар хати, не знаючи, хто ми і що, лише зізнав з розмови, що ми українці, без жодного застереження, з повним довір'ям оповідав про їхні заміри і пляни боротьби з німцями і більшевиками. На мій запит, ким та з чим боротися, він пальцем показав на ліс, що виднів неподалік його садиби.

Наведені мною випадки і зустрічі, якщо не з самими вояками УПА, то принаймні з їх симпатиками, впійшли в мою душу любов до цього, перед тим незнаного мені, краю і народу. Щире українське, патріотично-свідоме населення Західних Земель України під проводом ОУН зуміло піднятись проти великих і сильних полчищ ворогів, створити могутню Українську Повстанську Армію і вести безоглядну боротьбу

600 СОВЕТЧИКІВ У НЬЮ-ЙОРКУ

Об'єднані Нації подали в річному звіті, що в 1983 р. в делегаціях до ОНН з ЗСА працювали 48 осіб, із Англії — 16, із Канади — 14, із Франції — 21, а із Советського Союзу — 248. Крім того, повідомив керівник розвідки Нью-Йорку Юджін Грей, у самому Нью-Йорку є ще більше 350 різних советських „службовців”, себто разом іх є до 600 осіб, „фахівців” від чого?..

Відзначення річниці Дмитра Донцова в Чікаго

У Чікаго відбулося урочисте відзначення 110-ї річниці народження і 10-ї річниці смерті д-ра Дмитра Донцова.

Відкриваючи вечір, голова 8 Відділу ООЧСУ Дмитро Багрій привітав чисельно зібрану публіку й учасників панелю, а саме: проф. д-ра Ярему Келебая, д-ра Романа Рахманного і д-ра Дмитра Штогрина, якому передав керівництво Панелем.

Проф. Ярема Келебай, представлений господарем панелю, є від 1973 р. викладачем політичних наук в університеті в Монреалі, бере активну участь в наукових колах Канади, дописує до своїх професійних наукових журналів, є головою Осередку НТШ в Монреалі та активізується в українському науковому і громадському житті.

Д-р Роман Рахманний закінчив вищі студії із ділянки слов'янських літератур, а ступінь доктора одержує із модерної української літератури на Монреальському університеті. Працює в ділянці журналістики. Своєю солідною працею на цьому полі здобув заслужене визнання, є автором багатьох публікацій на політичні, наукові, історичні та національно-виховні теми українською і англійською мовами, як теж є постійним дописувачем до чужонаціональної і української преси.

Спершу проф. Штогрин дав сконденсований огляд життєвого шляху Донцова, його студії на університетах, політичну й громадську активність, яка змусила Донцова таємно покинути Наддніпрянщину, щоб уникнути засуду на каторжні роботи в Сибірі. У Львові Донцов продовжує студії і бере активну участь в студентському житті, що завершується виступом на Студентському Вічі в 1913 р., де він блискуче обґруntовує політичний постулат самостійності і незалежності українського народу у своїй державі. В пізніших творах, як „Піdstави нашої політики”, чи „Націоналізм”, та своїх есейах і статтях, поміщуваних спершу у „Літературно-Науковому Віснику”, пізніше у „Віснику” і в окремих публікаціях, Донцов всесторонньо цей постулят утverджує, як категоричний імператив, до реалізації якого зобов'язана кожна українська людина і ввесь український народ, якщо хоче жити вільно і розвиватися політично, культурно, соціально і економічно. Після закінчення Другої світової війни емігрує до Північної Америки, опісля до Канади і в Монреалі поселюється на постійно; спершу працює викладачем української літератури в університеті, а згодом віддається всеціло перевиданню своїх творів та дописує до української преси. В 1973 р. відходить у вічність, похований на цвинтарі в Бавнд Еруку.

Проф. Келебай зауважив, що його виступ спиратиметься на відчитанні двох розділів із його довшої праці п.н. „Напрямні кращого зrozуміння Д. Донцова”, яка скоро появиться друком, а саме 4 розділ, в якому автор аналізує великий політичний твір Донцова „Підстави нашої політики”, виданий в 1921 р., і п’ятий розділ, де автор обговорює підставову працю Донцова „Націоналізм”, який появився в 1926 році. В час, коли українське громадянство глибоко переживало трагедію утрати своєї держави й знаходилося на історичному роздоріжжі — твір Донцова „Підстави нашої політики” давав глибоку з історичного й політичного боку аналізу світових подій, зокрема на Сході Європи, комуністичної революції та вказував на шляхи

протягом понад 10 років! Але без жодної допомоги іззовні воювати до безкoneчности не вистачило сил і вони, ці відважні, яким може позадрти світ, понісши великі втрати своїх побратимів — вояків зі збросю в руках, переборовши різні перешкоди, коли не раз приходилось вживати і зброю, — одні загинули, другі і залишилися на Україні, а ще інші пробились на Захід, щоб нести слово правди про боротьбу України.

Честь і слава Вам, Вояки і Старшини Української Повстанської Армії! Вічна пам'ять тим, що в боротьбі з ворогом впали жертвою в обороні Рідного Краю.

ї напрямні дальшої боротьби за привернення самостійності і незалежності України.

Донцов пригадує, що попередньо Москва вважала себе третім Римом, а тепер Третім Інтернаціоналом, якого завданням було ширити комуністичну революцію в західному світі, до якого Москва традиційно відчувала нехіть і ворожнечу, і це саме було причиною конфлікту між Сходом і Заходом. До цього світового конфлікту Україна має суттєве відношення, бо стояла Москви на дорозі до центрів Європи, до Середземного моря, Близького Сходу і Африки. В тому аспекті Донцов висунув два принципи на яких повинна спиратися українська політика: на зовнішньому відтинку — цілковита сепарація від Москви, а внутрішня — на культивування західної культури, при чому зовнішня політика передуси внутрішній, яка повинна їй підпорядковуватися. З того становища всі інші проблеми, в тому числі і територіальні, повинні бути полагоджені і зліквідовані, щоб можна було всі свої сили кинути проти свого головного ворога, яким є Москва.

В аналізі української революції Донцов стверджує, що українське селянство виявило себе як прекрасний матеріал на революцію і незалежність, але інтелігенція не виявила своєї політичної зрілости через своє духове склічення, провінційність і зрусифікування, та не дала інтелектуального провідництва й не зуміла віддзеркалити аспірації українського селянства.

Другий більший твір Донцова, „Націоналізм”, був теж вислідом його затурбовання з неуспіху української революції і окупації України московськими військами. В цьому творі Донцов старається випрацювати і створити таку політичну доктрину, яка допомогла б Україні звільнитися з колоніяльного поневолення і привернути державну незалежність. Він приходить до глибокого переконання, що центральною проблемою українства була інтелектуальна спадщина XIX століття, яка, даючи абсолютну перевагу соціальним і економічним проблемам, національне питання відсувала на дальній плян, свято переконана, що воно буде позитивно розв’язане в ході соціальної революції і демократичних засад. І тому українська людина, вихована в дусі перестарілих ідей, мала

зв’язані руки і соромилася висувати ідею національного визволення, щоб не наразити себе на закид діяння проти революції, демократії і братерства всіх народів.

Донцов в своїй праці закликав до розросту, зусилля і оборони своєї правди дорогою догматизму, а не релятивізму і вічної балаканини. Ці, які приймають українську правду, мусять піднести понад своє „Я” і духовно отримати з легендами і мітами своєї нації, інтереси нації поставити понад усе, одночасно служити цілям людського прогресу. У світі вартостей потрібно признати гієрархію, а в ній першенство національного понад індивідуальним. Донцов твердив, що коли Україна має здобути самостійність, українці мусуть виховувати націоналістичну еліту, яка мала б відіграти роль ініціативної меншості та бути елементом порядку, покинувши свій характер провінційності та здобути перевагу й вплив над цілим економічним і політичним життям України. Для цього інтелігенція мусить мати віру і волю і активно керувати пасивним матеріалом нації, спраючись на українській правді, а не на чужих ідеях чи інших мінімалістичних програмах і вимогах двадцятих чи інших років. Ця еліта мусить пам’ятати, що українська правда святкувала і шанувала родину, громаду, приватну власність, порядок і гієрархію, працю і творчість, вільну підприємчість, сепарацію церкви і держави, окциденталізм в культурі і громадських установах, незалежне селянство і вільне село.

Запропонований до слова д-р Роман Рахманний дав близьку аналізу політичної і культурної діяльності Донцова і Хвильового в часі однієї декади, від 1923 до 1933 років. Щоправда, ці дві постаті важко порівнювати, бо їхній умови, національний і політичний розвиток проходив у відмінному кліматі й життєвих обставинах.

В той час, коли Донцов почав редактувати „Український Літературно-Науковий Вісник” у Львові 1922 року, він був вже відомою постаттю з виразним національним і політичним обличчям. Саме тоді Хвильовий, маючи за собою боєву участь в партизанських комуністичних загонах, почав ставити перші кроки по полі української літератури, висилаючи свої перші

модерно-революційні поезії до офіційних комуністичних журналів. У наступних роках, під впливом політичних творів і писань Донцова та інших письменників і поетів із Західної України і тодішньої еміграції, Хвильовий переходить до прозових творів, але розчарований політичною дійсністю на Україні в порівнянні до його вимріяної „загірної комуни”, розпочинає жваву участь в літературній дискусії, в часі якої висуває відомі кличі: „Геть від Москви”, „Лицем до Європи” і подібні, що однак, жаль не були ані оригінальні, ані не мали в собі політичного спрямування. Вони радше були повторенням відомих стверджень його передників, хоч би навіть самого Драгоманова, а пізніше Франка та інших, а в двадцятих роках навіть самих лібералізуючих деяких росіян, які прийшли до висновку, що треба їм підтримувати зв’язки з Європою. Донцов у своїх політичних писаннях ще перед Першою світовою війною став на позиціях повної сепарації від Москви, політично і в культурному значенні, і цей дезидерат він в усіх своїх творах утверджує, аргументує і стверджує, що якінебудь зв’язки з Росією стоять на перешкоді до самостійності і незалежності України. У Хвильового ця вимога має радше характер усамостійнення літературного порядку, залишаючи політику не заторкненим, залишаючися надалі вірним комуністом із своєю угопічною мрією „загірної комуни”. Все таки партія примушує його каятись, і в 1933 р. Хвильовий побачив, що його позиція як чільного комуністичного письменника захищана, відбирає собі життя, не залишаючи, однак, за собою жодного політичного чи літературного заповіту чи становища. Тому і намагання деяких його шанувальників ставити Хвильового на п’єдестал політичного провідника чи національного героя не мають достатніх реальних підстав, він залишиться в історії літератури як визначний і обдарований український письменник.

„Дмитро Донцов і українська молодь 1910-их — 1930-тих років” — це була кінцева тема Панелю, в якій проф. Дмитро Штогрин вичерпно з’ясував непереможний вплив Донцова у пробудженні національної свідомості й формуванні національно-політичного світогляду студентсь-

кої молоді з часів перед Першою світовою війною, так і в пізніших роках своїми доповідями, статтями і політичними писаннями. Він пильно звертає увагу на справу плекання характерів в дусі ідеалістичної філософії, а в програмовій великий статті „Юнацтво і Пласт” з 1928 р. дає готові напрямні й програму виховання нового покоління, щоб у тій добі воно могло протистояти і закріпити за собою перемогу в особистому й націоналістичному житті. І це покоління в пізніших роках, як члени УВО, ОУН і УПА, близькуче виявило себе в боротьбі за здійснення імперативного наказу українського націоналізму: „Здобудеш українську державу, або згинеш в боротьбі за неї”.

В кінцевій частині панелю приявні ставили питання до панелістів, як д-р М. Харкевич, проф. С. Самбірський, поетеса Ганна Черінь, мгр А. Стецюк та інші. У відповідях доповідачі давали широкі і добре аргументовані пояснення.

На закінчення голова 8 Відділу ООЧСУ склав сердечну подяку сумлінно підготованим доповідачам. (Р.К.).

ДВА РОКИ ПІД СЕКРЕТОМ...

У 1982-му році в малому існему містечку під назвою „Шевченко” у Казахстані було відкрито пам’ятник українському поетові-революціонерові Тарасові Шевченкові, який там — за царя — перебував на засланні у солдатах. Пам’ятник виготовлений у бронзі, висотою 6 метрів, скульпторами українцями і приписанім до них російським скульптором Фьодоровим, щоб же було якесь „єднання народів”...

Тому, що Тарас Шевченко зображеній гнівним, у солдатській уніформі та із „захалявиною книжечкою” у руках (для нелегальних віршів) — Москва не дозволила встановити пам’ятника в Україні, хоча багато міст все ще не мають пам’ятника Тарасові Шевченкові. Наприклад, громадянство Івано-Франківська домагалося, але без висліду.

Часописи в „радянській” Україні не друкували світлин з казахстанського пам’ятника аж до березня 1984-го року.

З життя Відділів

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ 5-го ВІДДІЛУ ООЧСУ і ОБ'ЄДНАННЯ ЖІНОК ОЧСУ в Гартфорді

На початку 1984 року в Українському Народному Домі в Гартфорді, Кон., відбулися Загальні Збори ОУВФ — 5-го Відділу ООЧСУ і Об'єднання Жінок ОЧСУ.

Перший раз в історії 5-го Відділу ООЧСУ Зборами проводила президія з молодшого покоління, вже рожденого на еміграції, в особах Ігоря Маркова — голова, Петра Борейка — заст. голови, Василя Грунтовського — секретаря (член-сенатор) і представника ГУ ООЧСУ мгр Осипа Рожки.

Після прийняття порядку нарад відбулося докладне звітування уступаючої Управи.

Відділ особливо успішний у зовнішньо-політичній праці: провадив кореспонденцію з американськими сенаторами і конгресменами в справі дослідження великого голоду на Україні, писали листи до президента Рональда Регена в справі його правильної політики у відношенні до Гренади. На листи ми отримували позитивні відповіді, а від президента Регена — листа-подяку, з його персональним підписом, що має форму грамоти-призначення для 5-го Відділу ООЧСУ.

В загальному треба ствердити ділово-конструктивну працю Відділу в підзвітному періоді, під кожним оглядом.

При кінці звітування Контрольна Комісія ствердила позитивну працю Відділу та внесла внесок на удліенні абсолютної уступаючій Управі. Потім відбулася точка привітів, від організацій міста Гартфорду. В час привітів завітали на наші Збори представниці ОЖ ОЧСУ, голова Софія Радьо і подр. Леся Яриш, які передали привіт від ОЖ ОЧСУ і побажання успіхів в нашій загальній праці на добро й користь нашої поневоленої Батьківщини.

Від ГУ ОOЧСУ склав привіт представник мгр Осип Рожка, який підкреслив зразкову працю Відділу та подав найновіші інформації про плян праці ГУ ОOЧСУ і загальні новини з суспільно-громадського життя та нашого довкілля. Коротку доповідь мгр. Осипа Рожки

учасники вислухали з великою увагою. Опісля представник ГУ ОOЧСУ, голова Відділу ОOЧСУ і голова О. СУМА відійшли на Загальні Збори ОЖ ОЧСУ, щоб передати дружній привіт ідеологічно спорідненій організації, нашим невтомним подругам у їхній суспільно-громадській праці.

Зборами ОЖ ОЧСУ провадила президія в складі: Ольга Хімчак-Лубська — голова, Анна Рогатинська — заст. голови і Марія Полюга — секретар.

В підзвітному часі праця ОЖ ОЧСУ була багатогранною, з гарними успіхами і признанням не тільки самого членства, але й загалу здорово думаючого громадянства. Крім суто організаційної праці, Відділ ОЖ ОЧСУ займався культурною працею, як улаштуванням Літературного вечора, „Обжинків”, „Веселого вечора” й інших імпрез.

Тут слід згадати переведення коляди на Візвольний Фонд, що його щорічно присвадять Відділи ОЖ ОЧСУ і ОOЧСУ, разом з юнацтвом О. СУМА, та улаштування Маланчиного вечора. Коляда і Маланчин вечір є закінченням нашої цілорічної праці, які завжди проходять з певним моральним успіхом.

Вибір нової Управи, а радше перевибір управ, може послужити найкращим доказом правильної праці Відділів і його управ, які були перевибрані без значних змін. Головою ОЖ ОЧСУ вибрана п-га Софія Радьо, а головою 5-го Відділу ОOЧСУ — д. Петро Шагай.

Відспіванням „Не пора, не пора...” закінчено Загальні Збори, а відтак відбулася спільна перекуска, що її приготували Шановні Подруги з Об'єднання Жінок ОЧСУ.

П. Шагай

ЗНУШАЮТЬСЯ НАД ПОЛІТВ'ЯЗНЯМИ

Лондонська організація „Міжнародна Амнестія” дісталася переначкованого із табору примусової праці біля Пермі (на Уралі) листа політв'язнів різних національностей. В'язні сповіщають, що їх катують: тримають по 5 осіб у маленьких комірках, у день засплюють потужним електричним світлом, а коли темно — світла майже немає; годують напівгнилими харчами; в'язні позбавлені медичної опіки.

Михайло Гікавий

ДРУЖНЕ ВІДМІЧЕННЯ

(Сильветка мгр. Василя Бородача)

З перспективи минулих років згадувані мною в пресі люди, зокрема зі середовища наших письменників і поетів, і нині мають вплив на шляхи розвою української духовості, такі, як д-р Д. Донцов, Олена Теліга, Л. Мосендр, Є. Маланюк та ін..

Тут бодай кількома мазками я хотів би відмітити живу постать моого приятеля, журналіста, автора, історика українського Закерзоння, зокрема Чесанівщини й Любачівщини, громадського робітника та довголітнього представника й пропагатора львівського „Вістника” д-ра Д. Донцова та його ідей — мгр. Василя Бородача.

Впродовж кількох десятків років ім'я мгр. Василя Бородача згадувала українська преса — у звітах на підсумках громадських установ. З тієї преси мені відомо, що десь у Канаді мій приятель влаштував українські радіопрограми. Всі статті Бородача, що їх часом друкує торонтський „Гомін України” — навіяні зворушливим теплом людського серця.

Книжка Василя Бородача „Стежками рідної землі” належить до зразків українського патріотизму, є терпким висловом особистого та громадського болю й рівночасно є проглядним описом трагічної долі західних українських приграничних земель і їх населення.

Другий твір Бородача п.н. „На грани двох світів”, який презентує джерельну історію українського Закерзоння в роках українського „Голокосту” — жде свого мецената, який допоміг би твір видати.

З почуттям людського признання згадують про В. Бородача всі ті люди, яким пощастило в 1940 році перейти більшевицькі застави й на відтинку Чесанова опинитися по німецькій стороні кордону. В той час мгр. Бородач на пості організаційного референта місцевого УДК опікувався втікачами, оформлював людям іх документацію, старався про нічліги тощо.

У тісній співпраці з пок. О. Грабцем, В. Бородач організував на відтинку Нового Села небезпечний і успішний перехід д-ра Дмитра Донцова з більшевицької сторони на Захід.

З такою людською обсадою приграничної полоси на відтинку Чесанів-Любачів-Лежайськ і Горець, як сл.п. О. Грабець, В. Бородач, інж. Т. Чубатий, Г. Галаджун, д-р Г. Шиманський та ін. — українська Чесанівщина готовилася до самооборони перед ворогами, силами одчайдущих „хлопців зі зелених гаїв” України. Саме там, на Чесанівщині й Любачівщині та на сумежних землях Ярославщини, проходила велика частина визвольного змагу нашого покоління. Часом забуваємо, що саме там, у тіні скромного революційного активу на Чесанівщині — стали опіля фронтові люди славного упівського „Бастіону” Української Повстанчої Армії.

Мгр Василь Бородач — уродженець Ярославщини. Він селянський син, який через труднощі матеріального порядку успішно пробився крізь Українську Хлоп’ячу Гімназію в Перешиблі і закінчив правничий відділ Львівського університету. Відбуваючи адвокатську практику у д-ра Д. Мудрецького в Чесанові, мгр. Бородач включився у суспільно-громадську працю в терені і в такий спосіб „прийняв почесне громадянство” цієї геройчної землі.

Коротким своїм побутом „на лекціях” жорстокого Вірзінга в тюрмі на Лонцкого у Львові закінчив Бородач свою небезпечну зустріч з гестапівським нелюдом.

Вже в Університеті у Львові В. Бородач успішно розвивав свій журналістичний талант, дописував постійно до „Нового часу”. Жанр його писань завжди тужливо-настроєний, молитовно-зорушливий або мемуарний. Був прихильником громадської елегантної сатири „Комаря”, писав і до журналу „Проти шерсти”, що його в Ляндеку видавав ред. Сенишин.

Василь Бородач пішов у своє дозріле життя зі солодким спогадом про усміх Божої Матері, з образу жапалівської церкви. Мій приятель

З НОВИХ ВИДАНЬ

ДВІ ВАРТІСНІ ПУБЛІКАЦІЇ УНПОМОЧІ

Братська Українська Народна Поміч, із Централею в Чікаго, під керівництвом головного предсідника ред. Володимира Мазура, відзначає у цім 1984 році 70-ліття своєї діяльності.

З нагоди ювілею заходами УНПомочі вийшли на початку цього року дві вежливі публікації:

1). Багатокольорова поштівка-картка „МАПА УКРАЇНИ” з написами українською і англійською мовами назв міст, а на звороті — з інформацією про Україну та її боротьбу проти окупаційної Росії (англійською мовою). На звороті є багато вільного місця для адрес і листа. По-англійському там сказано: „Україна — частина Європи, 50 мільйонів населення, мова — українська. Київ — столиця, що нараховує понад 2 з половиною мільйони жутелів. Україна була окупована совєтською Росією в 1920 році, але боротьба проти окупації в різних формах не вгавасє”.

2). Голова Головної Управи АДУК у ЗСА Леонід Полтава зредагував для УНПомочі майже 200-сторінкову книжку, з двокольоровою обкладинкою мистця Петра Сидоренка з Канади — **АЛЬМАНАХ „ЗОЛОТИЙ ВІНОК УНПОМОЧІ”**, з нагоди 70-ліття Установи, присвячений 1000-літтю Хрещення України-Русі.

твердить, що цей благословенний усміх Цариці травня — вимолювала своїми молитвами його мати-селянка в часі маєвих Богослужень у його селі.

У часі мандрів далекими шляхами чужини В. Бородач покинув мрію про адвокатуру. Працює бібліотекарем в університеті. Дописує до нашої преси.

Приємно знати, що мій приятель на вибоєстих життєвих дорогах не зігнув свого хребта перед мамоною й принадами чужини, зберіг свою давню українську гідність і залишився таким, яким я знов у його у Львові, зустрічав в Інсбруці і яким він є нині — десь там, у Брентфорді.

Ця книжка є в першій частині — продовженням книжки „Історії УНП в Америці і Канаді”, що була доведена від 1914 до 1977, а в Альманасі є продовження — від 1978 до 1983 року, про обезпеченеву і суспільно-тромадську діяльність цієї народної Установи, члена ОУВФронту в обох державах (під назвою „Власним шляхом”). Крім цих матеріалів, там ще є такі розділи, написані 25 авторами: „Напередодні 1000-ліття Хрещення України-Русі”, „Українська історія”, „Київ — всеукраїнська столиця”, „Українська поезія”.

Між авторами: д-р Дмитро Донцов, Прем'єр України з 1941 року Дост. Ярослав Стецько, голова УНПомочі ред. Володимир Мазур, співрозбітник д-ра Д. Донцова Михайло Гікавий, інж. Павло Маренець, адв. Сергій Радчук та ін., а в інших розділах — інж. А. Кущинський, проф. І. Левадний, Надія Наум, Микола Аркас молодший, Леонід Полтава, Ганна Черінь, Юліян Іваськевич, Олесь Бабій, Ольга Лубська, Андрій Легіт (поет з Англії) та ін.

Окремі статті присвячені 325-річчю Конотопської перемоги України над Москвою, до 75-річчя народження Незабутнього Провідника ОУН Степана Бандери та ін.

Альманах „Золотий вінок УНПомочі” містить понад 50 фотодокументів та мистецьких ілюстрацій. Він є позитивним вкладом в історію цієї братської Організації і в українську нафінальну науку та культуру.

Модерна комп'ютерна друкарня „МЕТА” в Нью-Йорку зразково випустила обидва видання, **Н.Н.**

* *
三

Яка різниця — хто куди пішов?
Хто що сказав, і ріhma вже готова.
Поезія — це свято, як любов.
О, то не є розмовка побутова!

І то не є дзвінкий асортимент
метафор, слів, — на користь чи в догоду.
А що, не знаю. Я лише інструмент,
в якому плачуть сині моого народу.

Ліна Костенко

ДЕРЖАВНИЙ ГЕРБ ХРИСТИЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ — ДО 1000-ЛІТТЯ ХРЕЩЕННЯ РУСИ-УКРАЇНИ, (написав) АНДІН КУЦИНСЬКИЙ. ЧІКАГО, ВИДАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО КОЗАЦТВА, 1983 р. 80 стор., ілюстр., портр., факсим., одна ілюстр. кольорова, 20 см. Бібліографія: стор. 77-79. Бібліографічна записка: д-р Ол. Соколішин, член АДУК.

З наближенням великої історичної ваги дати 1000-ліття Хрестення Руси-України, крім великих картин Андрусіва, Козака й інших, почалися появлятися окремі твори, есеї й студії, присвячені тим великої культурної ваги подіям. До таких видань слід зарахувати гарне, з кольоровою окладинкою видання інж. А. Кущинського „Державний Герб Християнської України”, з оригінальними репродукціями тризубів, монет і печаток, емблем Української Держави.

Після титульної сторінки є поміщений кольоровий герб Української Держави: Тризуб із хрестом — урядово не затвердженим. Подані дати законів української Центральної Ради, Гетьмана Павла Скоропадського з 1918 р., Директорії Української Народної Республіки з 1919 р., Сойму Карпатської України з 15 березня 1939 р. Вступне слово „Вірність хресту веде до перемоги” написав почесний член УВК Павло Бабяк, а сам автор далі подав присвяту цього видання українській молоді.

Насамперед автор описує прайсторію тризуба, який існував понад 5000 років на українських етнографічних просторах, символічне значення тризуба, оперте на адигейську, зглядно черкеську мову, на букву „Щ”, яка означає цифру три. Одна із теорій походження тризуба вказує, „що знак тризуба є символом держави, що була заснована на просторах трьох басейнів рік, а то Дону, Дніпра і Дунаю”. (стр. 21)

Окремий розділ, „Герби Української Княжної Держави” подає документацію джерел, як також репродукції монет князя Володимира Великого та ряду інших монет князів Київської Держави. Автор стверджує, що деякі монети мали тризуб з хрестами, інші без, „залежно від того, коли монети були карбовані — перед чи після хрещення Руси-України”. Були також

і інші державні знаки України, такі як образ Архистратига Михаїла, що став „київським гербом”, лев у Галицько-Волинській Державі, однак тризуб переміг. Належне місце присвячене гербам Гетьмансько-Козацької Держави — озброєний козак з мушкетом, гербові гетьмана Богдана Хмельницького і гербові гетьмана Івана Мазепи.

У розділі „Історія і закони про тризуб, як державний герб відродження Української Держави 1917-1919 років” подані ряд різних проектів (плуг, зірки тощо) державних гербів України. Перемогла думка прийняти за герб Української Держави за Володимира Великого і його нащадків, „коли Українська Держава була могутня, славна й соборна”, старовинний тризуб, який став державною інсігнією України. „Одне тільки було загальне й спільне для всіх тризубів УНР — це те, що на них не було хреста” (стр 47). „Закони, видані державами владами в Україні, залишаються для нас у повній правній силі. Ніяка українська установа на еміграції не є компетентна їх змінити”. (Стр 56). На особисту думку автора, у „нашій практиці мусимо вживати як наш національно-державний герб — тризуб з хрестом” (стр. 56).

Автор закінчує прадю словом „На закінчення” та додатками, як о. протопресв. Ф. Білецького „Почитання святого хреста”, віршем Ів. Франка „Хрест” (уривок) та віршем о. Вас. Прийми „Київ”. На сторінках 77-79 автор поміщує 45 бібліографічних джерел, а на стор. 80 подає зміст.

*****
Мені відкрилася істинна печальна:
життя зникає, як ріка Почайна.

Через віки, а то через роки,
ріка вже стане спогадом ріки.

І тільки верби зналимуть старі:
князі хрестили в ній, а не в Дніпрі.

Ліна Костенко

О. Рожка

„БОРЦІ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ”

Під таким заголовком з'явилася у престижевому американському військовому журналі двомісячнику „Нью Брід” за місяці лютий-березень ч. 12, том 2, 1984 р. стаття про УПА Ореста Логуша.

Подано найважливіші дані про УПА: ц'ї організація в 1943 р., антимосковська боротьба УПА.

Ця 7-сторінкова стаття, ілюстрована численними знімками, осягає свою ціль лише частково. Вражає, що авторові, добре поінформованому, до найменших подробиць, бракує джерельних даних, чи навіть згадки хоч би про Акт 30-го червня 1941-го року, який був офіційним спротивом українського уряду плянам фашистської гегемонії в Україні, чи створення УГВР в 1944 р., яке ще раз підкреслило всенародність боротьби УПА.

Загально говорячи, коли мова про саму боротьбу УПА — стаття багата фактами і правильна. Навіть коли УПА програла, то автор пише, що УПА осягнула свою ціль: врятувала тисячі людей перед депортациєю червоних, перешкодила в 1946 р. застосувати голод у західніх українських областях, нейтралізувала довгі роки діяльність червоного окупанта, тримала смолоскип свободи. Автор статті вважає, що ця боротьба й надалі продовжується в сучасних обставинах — спротивом в Україні і надіється, що при іншій нагоді Захід зверне більше уваги на таку боротьбу і використає її для власної користі.

Говорячи про початки УПА, автор пише, що УПА створилася з ініціативи ОУН 14-го жовтня 1942 року. Але виходить так, нібито створено УПА через реорганізацію „Поліської Січі”, що взагалі не відповідає правді. Знаємо, що історик Л. Шанковський згадує про інтеграцію вояків „Поліської Січі” в УПА на добровільній базі, у групу „Заграви” Дороша. Така вістка не здивує американця, який є „табула раза” щодо історії наших визвольних змагань наймодернішої доби, але викликає сумнів про джерельність авторових інформацій.

Влучно описана боротьба проти червоних партизан Сидора Ковпака: УПА їх так сильно розгромила, що тільки кілька сот іх повернулося в корінну Росію. Автор пише про сільську самооборону, яка начисляла 150 людей. Згадує про жертви окупантів: нім. старшини Віктора Люце, смерть маршала Ватутіна в результаті важких поранень (1944 р.), смерть генерала Алексея Федорова, К.С. Москаленка (7 січня 1946 р.) та смерть Сверчевського-генерала Вальтера. Але чому Сверчевського, за автором, вбили два упівці і то біля Кракова, коли не важко довідатися, що Сверчевського знищив у засідці відділ Хріна на шляху Білгород-Тисни?

Не згадано в статті ані одним словом про постання Антибільшевицького Бльоку Народів в 1943 р., який боровся під власним командуванням проти червоних окупантів.

Автор статті вважає, що „легка компанія”, отже сотня УПА, складалася із 168 осіб (приблизно). Коли сотня виступала проти панцерних возів чи танків, її доповнювали антитанковими групами. Важко озбросна сотня — це була та ж сотня, доповнена чотою з трьома скорострілами та трьома мінометами 82 мм. Отже така сотня доходила до 190 осіб. Автор вичислює функційний поділ та завдання військового проводу УПА. Свіжо звучить інформація, що УПА начисляла, за даними високого старшини советської армії, який втік на Далекий Схід у 50-их роках, 350,000 вояків. У статті сказано, що ряди УПА були поповнені дезертирами з Червоної армії та Осі.

Позитивно згадано про лікарів УПА, про д-ра Гавриха, про д-ра Абрама Кума, який загинув в обороні свого шпиталю в 1946 р. в Труханові. Згадується про допомогу УПА жидам і рятування жидів від смерті в концентраційних таборах. Згадано про безсилість міністра внутрішніх справ Рясного в боротьбі проти УПА. Говорячи про рейди УПА, автор чомусь вважає, що рейди УПА відбувалися також у... Росію, але про рейди УПА, хоч би 1947 року на Захід — ані словечком. Підкреслює зацікавлення Західу в боротьбі УПА та невдалі спроби пов'язатися з УПА, через підступну ролю шпигуна Ким „Філбі”, який працював на важливій посаді англійської розвідки, а згодом втік

Д-р Микола Степаненко

РОСІЙЩЕННЯ УКРАЇНИ

(Продовження)

Це треба наполегливо запроваджувати в нашу літературу особливо тепер, готуючись до відзначення Тисячоліття охрещення Руси-України, бо слово „руський” є прікметником, що також і переважно стосується часів Київської Руси.*) Його безсороно присвоїли собі московські князі й царі, а московська література й історіографія натривко нав'язала його світовій культурі. Поверховим і непоінформованим чужинецьким читачам може здаватися, що слово „русифікація” якраз і пов’язане з величими історичними традиціями народоправної християнської Київської Руси-України.

*) Див. „Українсько-російський словник”, Вид. АН УССР, К. 1962, т. V, стор. 233, слово „руський”.

Є ще одна дуже важливо причина, що настірливо вимагає заміни терміну РУСИФІКАЦІЯ термінами РОСІЙЩЕННЯ або ОБМОСКОВЛЕННЯ. Ще донедавна дослідження русифікації обмежувалися тільки до певних сфер життя й побуту українського народу і переважно в географічних кордонах теперішньої УССР. Тому цей термін прикладається здебільшого до мови, літератури (рідше культури вза-

до Советського Союзу.

Автор чомусь вважає, що причиною посиленої акції нагінки на УПА в 1950 р. була корейська війна, яка мала ще відбутися, але соєсти, передбачаючи її, не могли собі дозволити мати на власній території незакінчену боротьбу.

Про неуспіхи москалів у боротьбі з УПА пише, що коли в 1945 р. соєсти провели офензиву проти УПА, вважаючи, що вже всіх розбили, то вночі 31-го жовтня п’ять сотень УПА (приблизно 3,000 вояків) взяло місто Станіславів і добре перебили НКВД.

У статті є численні знімки про звірства німецьких і російських окупантів над вояками УПА; групи повстанців; група голляндських вояків, врятованих УПА; знімка голляндського генерала лейтенанта Й.С. ван Готегема, який скривався в УПА, й інші.

Автор добре підкреслив безжалісні методи большевиків у боротьбі проти УПА, включно із вживанням хемічної і бактеріологічної війни. Все таки ворог не зміг перебороти УПА повністю, бо Армія переключалася на інші форми боротьби. Спорадичні сутички груп УПА тривали, на думку автора, аж до 1956-го року, навіть тоді окремі групи УПА старалися дати допомогу мадярським повстанцям. Цю вістку

підтверджують ті особи, які мали нагоду бачити й говорити з вояками УПА, або бачити документи хлопців-героїв, які загинули в боротьбі за волю проти московської тиранії в самій Мадярщині, або при переході кордону.

Стаття Ореста Логуша написана цікаво, але при відсутності нами підкреслених даних не дає картини справжньої боротьби українського народу. До цих даних належить: інформація про проголошення Акту 30-го червня — як Акту відновлення державної самостійності в 1941-му році; створення Української Головної Визвольної Ради, якою провадив ген. Роман Шухевич — Тарас Чупринка; створення АВН — антибільшевицького Бльоку Народів (у статті є згадка про окремі відділи народів, як бились разом з УПА — грузинів, козаків і т.д. але немає слова про постання АВН, ані навіть назви АВН), який продовжує на еміграції свою дію. Не можна промовчувати, що УПА в початковій стадії мусила виступати також проти поляків, румунів і мадярів, які кривдили, грабували і вбивали українське населення.

Без цих інформацій стаття збіднена, без огляду на цінний фактичний матеріал, і тому не робить дійсно справжньої прислуги нам, українцям, борцям за Волю України.

галі), освіти й шкільництва і тільки принагідно та досить поверхово заторкує інші сфери народного життя, наприклад, моторошне РОСТИЩЕННЯ понад семи мільйонів українців, що живуть на Курщині, в західній Вороніжчині, на Дону й на Кубані, в середньоазійських республіках чи на Далекому Сході, а навіть у Москві й Ленінграді.

НАУКОВІ ПРАЦІ ПРО РУСИФІКАЦІЮ

На жаль, дотепер вільні українці НЕ МАЮТЬ ані окремої науково-дослідної установи, що виключно, систематично й пильно вивчала б „потужний і добре налагоджений механізм русифікації” (Іван Дзюба, стор. 194) та опрацьовувала б засоби активної й ефективної протидії, ані авторитетного наукового журналу чи збірника, в якому були б друковані грунтовні розвідки на різні теми й про різні аспекти глибоко закоріненого у віках комплексу російщення, чи обмосковлення. І тому створення таких установ і публікацій є однією з найважливіших справ СКВУ або його Рад і Комісій. Ледве чи є потреба окремо наголошувати злободенність цієї справи.

Якщо говорити про джерельні й об'єктивні дослідження в ділянках української мови, літератури, мистецтва, науки, освіти й шкільництва, то всі наші академічні й високошкільні інституції можуть похвалитися досить великою кількістю праць покійних (таких як Р. Смаль-Стоцький, Б. Кравців, Д. Соловей), і ще активно-творчих науковців з міжнародним визнанням, як професори й дослідники: Юрій Шевельов, Ярослав Рудницький, Василь Чапленко, Петро Одарченко, Василь Лев, Юрій Бойко, Дмитро Нитченко, Валеріян Ревуцький, Володимир Кубайович, Марія Овчаренко, Володимир Душник, Яр. Славутич, Іван Коляска, Леонід Полтава, Михайло Кушнір, Микола Чировський, Григорій Васькович, Іван Кошелівець, Юрій Лавріненко, Юрій Луцький, Осип Зінкевич. Перелік імен цих заслужених науковців і дослідників дає нам підстави твердити, що для дальнішої праці бодай у вище названих ділянках є високо кваліфіковані кадри інтелектуалів. Є й талановите підростаюче покоління, що вже працює в університетах і колегіях. Сподіваємося, що знайдуться і щедрі

меценати й фундатори, які забезпечать матеріальну базу для науково-дослідної діяльності й найконечніших видань такого, умовно назвімо його, Інституту вивчення українських національних проблем. З цього треба було б і почнати та поширювати досліди на ще необхоплені або мало заторкнені ділянки національного життя: народне господарство і природні багатства; державний апарат і офіційні стосунки; політичні, суспільно-громадські й станові та профспілкові організації; засоби масової інформації й зв'язку; родина; зрист населення; церкви; охорона здоров'я; військо; правосуддя й забезпечення людських прав; опіка над українськими спільнотами в розселенні і т.д. і т.п. У всіх цих ділянках національного життя, як і в названих попередньо, російщення, чи обмосковлення, досягло катастрофальних наслідків і далі, щодня й щодини, здійснюється з небувалою й небаченою послідовністю та жорстокістю. Вільні українці з більшими або меншими успіхами через свої установи й організації, як УККА, КУК, у тому числі — через СКВУ та його Комісію захисту людських прав, здійснюють обдуману й пляновану програму дій та підтримують боротьбу, правозахисний рух в Україні. Найвищий час докладно опрацювати й перейти до наступальної, а не оборонної, дії проти російщення, чи обмосковлення України і українців у всіх царинах національного життя і побуту.

Зразок такої програми в її критичній площині і пристосованої до легальних обставин советської дійсності та термінології подав нам майже двадцять років тому Іван Дзюба в, здається, найліпшій дотепер синтетичній розвідці „Інтернаціоналізм чи русифікація”. Цей близькучий трактакт, якщо безсторонньо оцінити кількість і силу наведених фактів, глибину їх інтерпретації, сміливість і передбачливість висновків, дохідливість до почуттів і розуму читача, цей епохальний твір, разом із його Івана Світличного та Євгена Сверстюка літературно-критичними працями, „Лихом з розуму” В. Чорновола і творами „шестидесятників”, можна порівняти хіба до Шевченкового „Кобзаря”.

Щоб ця наша оцінка не видалася переважною й була належно умотивованаю, пригадаймо як Микола Костомаров оцінив свого часу Шевченкову музу, що „роздирала захісну народного життя”, що „прорвала якийсь підземний заклеп, вже кілька віків замкнений багатьма замками, запечатаний багатьма печатями, засипаний землею, навмисне зораною і засіяною, щоб заховати від нашадків навіть загадку про місце, де знаходитьться підземна порожнеча”. (М. І. Костомаров, „Про двох малярів”, за кн. „Світова велич Шевченка”, К., 1964, т. I, стор. 101-102).

Так, це був збірний „Кобзар” новітнього українця, переважно інтелектуала, нашої доби. Якщо він, може, не зробив того велетенського впливу на українців на Батьківщині і в розсіянні сущих, який робив, робить і буде робити Шевченків „Кобзар”, то в цьому, насамперед, наша велика збірна вина. Ми його тут видали й поклали на полички деяких бібліотек. А треба було дати його в кишеньковій формі, як дають, наприклад, твори А. Солженицина, до рук підсоветського українця. У вільному ж світі треба було його зробити наріжним каменем дальших глибоких і докладних дослідів російщення, а також основою для опрацювання програми наступальної протидії.

ПОНАД ВІСІМСОЛІТНє РОСІЙЩЕННЯ, ЧИ ОБМОСКОВЛЕННЯ, УКРАЇНИ

Наши дослідники зменшують тяглість процесу обмосковлення, або російщення, до 330 і навіть 260-ти років, зв'язуючи його початки з Переяславською Угодою 1654 року або з Указом Петра Першого з 1720 року про заборону книгодрукування неросійськими мовами. Насправді ж цей процес має вже понад вісімсотлітню історію, очевидно, спершу в обмеженні формі. Для визначення його початку треба прийняти тезу визначного історика Дмитра Дорошенка, який у своєму „Нарисі історії України” (друге видання, „Дніпровська хвиля”, Мюнхен, 1966 р.) писав: „По смерті Ізяслава Другого почалася боротьба за Київ..., і в цій боротьбі вже яскраво виступив національний антагонізм між українцями й великорусами”. (стор. 58).

З історії відомо, що цю „боротьбу за Київ” започаткували й очолили носії російського месіанізму — ростово-суздальські князі, один із яких за свою агресивність і експансивність був прозваний Юрієм ДОВГОРУКИМ. З появою географічних і державно-політичних понять: Москва, Московське князівство, Московія ця агресивність і експансивність були прийняті за невхильну, жорстоко-терористичну, імперіалістично-колоніальну, грабіжницько-вищуцьальну політику тотального поневолення підбитих народів, що з невеликими „відплівами й припливами”, за відомим ленінським висловом — „шаг назад, два шага вперед”, триває аж досьогодні. Отже: від ростово-суздальського князя Юрія ДОЛГОРУКОГО до московського червоного царя Юрія Криваво-рукого-Андропова і його наступників.

Той таки Дмитро Дорошенко далі писав:

„Коли син Юрія Андрій Боголюбський (він переніс столицю своїх володінь спочатку до Володимира над річкою Клязьмою, а потім до збудованого ним і мало знаного Боголюбова, від якого й прийняв своє прізвище, — М.С.), що замолоду не схотів жити в Україні, неінавидячи її вільнопобче населення, й переселився на північ, прийшов у 1169 році з своїми великоруськими полками... і взяв Київ, то він три дні без жалю грабував і руйнува столицю України-Руси і, щоб остаточно її ПОНІЗИТИ (підкresлення мое — М. С.), не залишився сам у Києві князювати, а посадив свого намісника. Він навіть хотів був утворити в своїм Володимири-Суздальськім юкрему митрополію, щоб позбавити Київ його значення релігійного осередку для цілого православного сходу... (стор. 58-59).

ПРИПІДЧЕНЕ РОСІЙЩЕННЯ БІЛОРУСІ

Білоруський часопис-місячник „Беларус”, що виходить у Нью-Йорку, подав у числі з лютого 1984 року, що в Білоруській ССР скупаційний режим навмисне зменшує і без того дуже малі наклади видань рідною, білоруською мовою.

Журнал „Маладосьць” у Мінську в 1981 р. виходив накладом 16,487 примірників, а в 1983 р. вже тільки 10,544, журнал „Полімія” в 1981 році мав 11,000 накладу, а в 1983 році вже тільки 7,153 примірників.

ЧЕРЕЗ ОЩАДНІСТЬ ДО КРАЩОГО ЗАВТРА!

1-ий УКРАЇНСЬКИЙ ФЕДЕРАЛЬНИЙ ЩАДНИЧИЙ БАНК

“ПЕВНІСТЬ”

ВСЕСТОРОННЯ БАНКОВА ОБСЛУГА

Щадіть, позичайте та полагоджуйте всі свої банківські потреби
у найбільшій українській фінансовій установі

Ощадності забезпечені федеральнюю агенцією до висоти 100 тисяч дол.

1st SECURITY FEDERAL SAVINGS BANK

936 North Western Avenue
Chicago, Illinois 60622
(312) 772-4500

B R A N C H:
2166 Plum Grove Road
Rolling Meadows, Illinois 60008
(312) 991-9393

ВСЕСТОРОННЯ БАНКОВА ОБСЛУГА

ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА СУМА

В ЙОНКЕРСІ, Н. І.

ВИДАЄ ПОЗИЧКИ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА
ОРГАНІЗАЦІЯМ; СЛУЖИТЬ: ДОБРИМ І
ДЕШЕВИМ КРЕДИТОМ, ГРОШОВИМИ
ЧЕКАМИ; УДІЛЯЄ НАЙДЕШЕВШИЙ
КРЕДИТ НА АВТА, МОРТГЕДЖІ,
ремонт домів, меблі, шпитальні рахунки,
вакації, весілля та інші цілі.
СПЕЦІЯЛЬНИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТИВ
Майно кожного вкладчика чи поєднання
забезпечене.

Приймає ощадності і платить 7% дивіденди
Бесплатне забезпечення ощадностей
Бесплатне життєве забезпечення
до 2,000 дол.
Адреса:

SUMA (YONKERS)
FEDERAL CREDIT UNION
301 Palisade Ave. Yonkers, N.Y. 10703
Tel: 914-965-8560

СТЕРТОВА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

„БУДУЧНІСТЬ” У ДЕТРОЙТІ

СЛУЖИТЬ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗА-
ЦІЯМ ДЕШЕВИМ І ВИГІДНИМ КРЕДИТОМ.
НИЗЬКОВІДСОТКОВІ ПОЗИЧКИ НА АВТА,
ДОМИ, НАПРАВУ ДОМІВ, МЕБЛІ, ВАКАЦІІ,
ШПИТАЛЬНІ РАХУНКИ І Т. П. ПОЗИЧКИ
(КРИМ МОРТГЕДЖОВИХ) ЗАБЕЗПЕЧЕНИ
ДО 10,000 ДОЛ. БЕЗПЛАТНО ДЛЯ ПОЗИЧ-
КОДАВЦЯ. ВІД ВКЛАДІВ ПЛАТИТЬ 5½%
ДІВІДЕНДИ

Вкладчики мають безкоштовне життєве
забезпечення до висоти 2,000 дол.
Ощадності забезпечені до всякої висоти.

Future Credit Union of Detroit
4641 Martin Ave., Detroit, Mich.
3011 Caniff, Hamtramck, Mich. 48212
Tel: 843-5411

НАШІ ВНУТРІШНІ НЕПОЛАДКИ — „Чому бідні? — Бо дурні. — А чому дурні? — Бо бідні”.

ПРОТИ-ВИЗВОЛЬНО-ФРОНТИВСЬКА СИ-
РЕНА: „З ревічкої корови — мало молока”.

ПЕРНА: „З ревучог корова — мало жицка! ПЛАКАЛЬНИКИ ПРО „БРАТОВБИВСТВО“ Гасаги до гори, а зора горюю!”

— „Ловори до гори, а гора горою! :
ПОЕТ -МОДЕРНИСТ (Ньюйоркська Група)
Ходи, може, моя сільба була тобі розгадана!”

— „Хвали мене, моя губо, бо я тебе роздеру! .
П. САВАРИН I СКВУ — „Не мала баба кло-
вінка, що відмовила“

„УКРАПРЕС” — „Де тонко, там і рветься”.

„ВІСТИ З УКРАЇНИ” і УКРАЇНСЬКА ЕМІГРАЦІЯ — „На городі бузина, а в Києві дядько (Ванька!)”

ЗУСТРІЧАЛЬНИКАМ СОВ. ВИСЛАННИ-
ХІВ. — Дай серца сюда, дасада з часада”

КІВ — „Дай серцю волю, заведе в неволю”.
М. ПЛАВЮК у ПУН-i — „На безрибїї i рак
риба”.

В. ЩЕРБИЦЬКИЙ — „Як би слуга не ставрився, а все слугою буде”.

Панько Незабудъко

Українські приповідки – в політиці

(Замість фейлетону)

*МИ, УКРАЇНЦІ — „Бідному все вітер в очі”.
АМЕРИКАНСЬКА ПОЛІТИКА щодо
УКРАЇНИ — „Обіцянка-цяцянка, а малому ра-
дість”.*

ПОЛЬСЬКА „КРЕСОВА” ПОЛІТИКА —
„Тупий поляк навіть і по шкоді”.

СОВЕТСЬКИЙ СОЮЗ І АМЕРИКАНСЬКИЙ ХЛІБ — „Діда нагодуєш, але дідівської торби ніколи”.

СОВЕТСЬКА АНТИУКРАЇНСЬКА ПРО-ПАГАНДА — „Тому дзвін голосний, бо внутрі порожній”.

АНДРОПОВ — „Носив воєк, понесли й воєка”!

УКРАЇНСЬКА ДЕМОКРАТИЯ — „Скоріше верблюд пролізе крізь вушко голки” — ніж УВФронт з’явиться на сторінках „демократичної „Свободи” . . .

ІСНО-ПУН — „Ловіть злодія!”

I. КюДРИН — „Говорила небіжечка до самої смерті”.

„НАШ ГОЛОС” — „Ковалъ коня куе, а жаба
й собі ногу наставляє”.

АМЕРИКАНСЬКІ СОВЄТОЛОГИ — „До смерті розуму вчишся, а дурним үмираєш”.

АМЕРИКАНСЬКІ ЛІБЕРАЛИ — „Круті, Гавриле, навпаки колеса!”.

УКРАЇНСЬКИЙ ПИСЬМЕННИК НА ЧУ-
ЩИНІ — „Заробив на книжці, як Заблоцький на
мілі”.

СУСК — „Яйце юні мудріше від курки”.
СОВЕТСЬКИЙ АПЕТИТ і СКВУ — „Де
два б'ються, там третій може дістати... облиз-
ка”

УНКРАДА У СКВУ — „П'яте колесо до вораз”

*ПРЕСА ICHO — „Хто про що, а дідько про
свое” або Чия б кричала, а чия б мречала”*

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЗНИК СТАТЕЙ Р. РАХМАННОГО

У бібліографічній серії УВАН у Вінніпезі в Канаді вийшло в 1984 р. чепурно надруковане і дбайливо складене англомовне 24-сторінкове видання під наг. „Роман Рахманний — Бібліографічний показник вибраних матеріалів”.

Показник опрацювала мігр Надія Олійник, бібліотекарка Мек'яльського університету в Монреалі, яка написала й відповідну передмову, звертаючи увагу на важливість таких видань. Праці ред. Романа Рахманного вирізняються своєю об'єктивністю і скерованістю на боротьбу проти окупантів України. У показнику поміщені відомості про вибрані статті й інші матеріали Р. Рахманного від 1945 до 1982 р., публіковані різними мовами в різних країнах Заходу.

Гратулюємо і авторові праць, і укладачів показника! (л.п.).

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ФОНД — ЦЕ ГОЛОВНА ЕКОНОМІЧНА ПІДПОРА ДЛЯ ВЕЛИКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ПРАЦІ УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ АМЕРИКИ